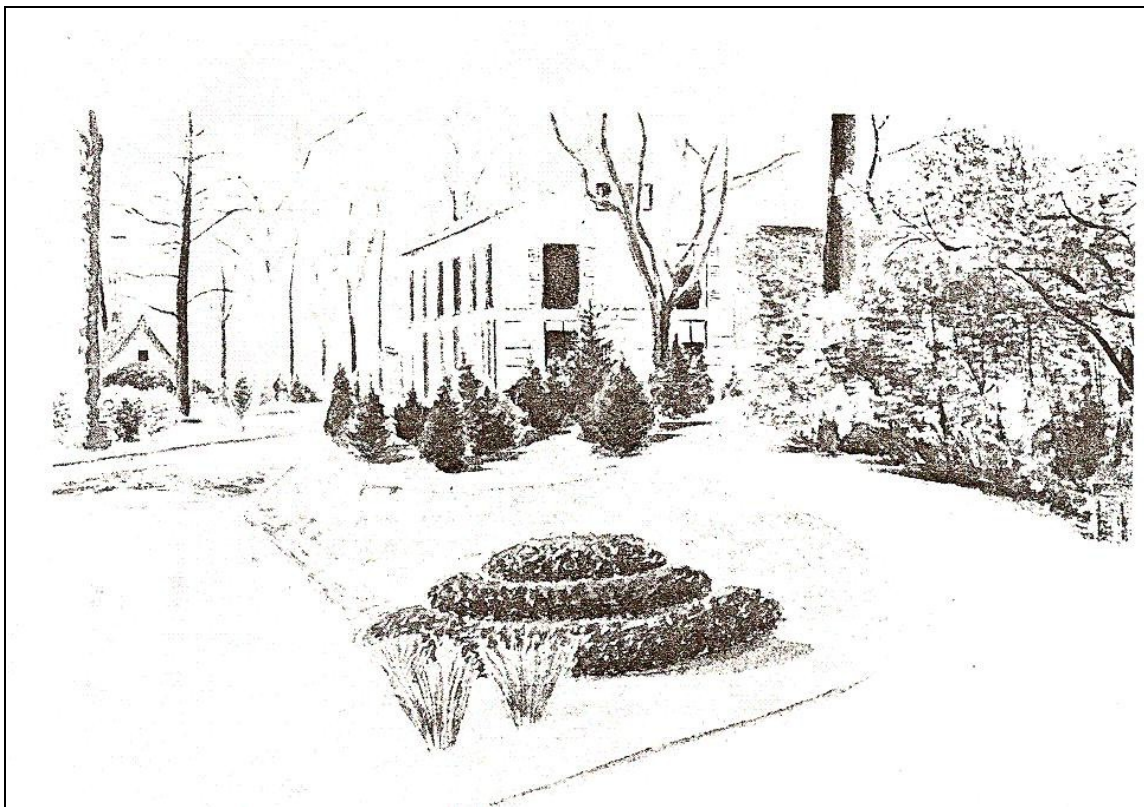

DE BUITENPLAATS EVERSDIJK ONDER BIEZELINGE

Bijzonderheden uit de geschiedenis van het gebouwen de bewoners.
door G. J. Lepoeter.

Tekening van de buitenplaats gemaakt door G.H.G. von Brucken Fock in de periode 1885 - 1890

Inleiding

Als we het gehucht Eversdijk vanaf Biezelinge binnenkomen zien we daar, even voor het centrum, rechts van de weg een opvallend gebouw; tegenwoordig weer enigszins opgeknapt, maar het is bij de eerste aanblik duidelijk, dat het betere dagen gekend heeft. In de omgeving kent iedereen dit gebouw als "de villa", die gedurende de eerste helft van deze eeuw bewoond werd door Hendrik Slabbekoorn met zijn gezin; enkele oudere mensen weten vage verhalen te vertellen die verband houden met de vroegere bewoners, Saaymans Vader en Pompe van Meerdervoort. In dit artikel zal ik trachten een aantal gedetailleerde bijzonderheden over "de villa", zoals deze uit de verschillende onderzoeken blijken, in een logisch verband weer te geven.

Het gehucht Eversdijk is vooral de laatste eeuwen van geringe betekenis, het is het centrum van de ambachtsheerlijkheid Eversdijk en Galgoord, waarover we in het Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden van 1843 o. a. het volgende lezen: "Deze heerlijkheid bevat het gehucht Eversdijk en enige verstrooid liggende huizen,

beslaat ene oppervlakte van 413 bund. 40 v. r. 13 v. ell. , telt 14 huizen, bewoond door 17 huisgezinnen, uitmakende ene bevolking van 80 inw., die alleen hun bestaan vinden in de landbouw. Men heeft in deze heerlijkheid geen school, maar de kinderen genieten te Biezelinghe onderwijs. Vroeger was het een dorp met een fraai kerkje, dat enen dikken toren had, die van klok en uurwerk voorzien was. Deze kerk is in het jaar 1821 ingestort en later geheel afgebroken; terwijl de toren in 1840 gesloopt is"

Oorsprong

De buitenplaats is ontstaan uit de in de Veerhoek van Eversdijk gesitueerde boerderij, die op de bekende kaart van Hattinga uit 1747 ook reeds voorkomt. Omstreeks het midden van de achttiende eeuw vinden we als eigenaar Willem Corns. Ockerse, terwijl als pachter dan optreedt Marinus Marinusse Spruijt. Tegen het eind van de achttiende eeuw is de eigendom in handen van Mr. Aarnout Wilhem van Citters, een lid van de in die dagen in Zeeland zeer vooraanstaande familie van Citters, zelf secretaris, raad en burgemeester van de stad Goes. Ook dan is M. M. Spruijt nog steeds pachter, die dit blijft tot na 1800. Deze zal zeker de hoeve ook vele jaren bewoond hebben. Na het overlijden van Mr. A. W. van Citters in 1814 is de eigenaar Anthonie Pieter van Citters, terwijl omstreeks 1830 via Anth. P. van Citters erven de boerderij in handen komt van Abraham Vader, telg uit de vooral in Noord -Beveland zeer invloedrijke familie Vader, zelf burgemeester te Kortgene , dijkgraaf en ambachtsgerechtigde. Vooral in Noord-Beveland behoorden Abraham Vader en zijn broer Willem Lodewijk tot de grootste grondbezitters.

Ten tijde van deze eigendomsovergang was er nog geen sprake van een buitenplaats. Het was toen nog een gewone Zeeuwse boerderij van het langgeveltype , het woonhuis met de eindgevel naar de weg gekeerd en de landbouwschuur in de lengterichting hieraan vastgebouwd. Hoewel Abraham Vader officieel eigenaar was, wordt in de overlopers van Eversdijk en Galgoord vanaf 1833 de omschrijving "Abraham Vader en P. H. Saaymans Vader" gebruikt.

Saaymans Vader

Het is duidelijk dat de boerderij in de praktijk direct werd toebedeeld aan Pieter Hendrik Saaymans Vader. Deze Pieter Hendrik was de oudste zoon van Abraham Vader en Catharina Margaretha Saaymans, die na zijn geboorte op 17 juli 1799 te Zierikzee direct de dubbelnaam Saaymans Vader meekreeg, dit in afwijking van de overige vier kinderen van Abr. Vader en Cath. Marg. Saaymans, die normaal met de naam Vader door het leven zijn gegaan.

Pieter Hendrik Saaymans Vader studeerde rechten en letteren in Leiden, waar hij op 8 juni 1824 promoveerde. Hierna vestigde hij zich in Goes, waar hij werd aangesteld als griffier bij de "Regtbank van eersten aanleg". Hij werd 15 mei 1857 tot lid der Arrondissementsrechtbank te Goes benoemd en 20 november 1866 voor dat district tot lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. Hij hield hierin zitting tot de algemene verkiezingen van 1879, toen hij zich niet meer beschikbaar stelde. Hij behoorde tot de geestverwanten van Mr.G.Groen van Prinsterer, met wie hij reeds aan de universiteit een nauwe vriendschapsbetrekking had onderhouden. In Goes bewoonde Mr. P. H. Saaymans Vader een kapitaal pand aan de Grote Kade, terwijl de boerderij in Eversdijk met een jachthuis werd uitgebreid. Dit werd als oostelijke vleugel aan de bestaande

boerenwoning gebouwd en deed voor de familie Saaymans Vader dienst als zomerverblijf. Het lijkt aannemelijk dat de bedoeling om in Eversdijk een buitenplaats te stichten, reeds bij de koop van de boerderij voorop heeft gestaan. De directe omgeving van de gebouwen, ter grootte van twee hectare, werd ingeplant met sierbomen en heesters en geleidelijk aan in een park veranderd.

Ook het feit dat de eerste echtgenote van Mr.P.H.Saaymans Vader, Jkvr. Maria Elisabeth Pompe van Meerdervoort, overleden op 6 december 1842 en zijn in hetzelfde jaar overleden zoontje Johan Hendrik, beiden bij de Hervormde kerk in Biezeling en niet in Goes werden begraven, wijst er op dat de familie Saaymans Vader in Eversdijk Tilthuis¹ was. Ook zijn tweede echtgenote, Gabriëlle Louise van Rijswijk, overleden 23 september 1867, werd in Biezeling begraven.

De praktische leiding van het boerenbedrijf in Eversdijk werd door Saaymans Vader aan een zetboer - kastelein - toevertrouwd. Wie dat gedurende de eerste periode geweest is, heb ik niet kunnen nagaan. Vanaf 1858 was de kastelein Johannes Zuidweg, die deze functie vóór die tijd op de boerderij Nissestelle onder Nisse had uitgeoefend. Nadat Joh. Zuidweg op 10 januari 1883 was overleden, werd hij als zodanig opgevolgd door zijn zoon Geert Zuidweg, die in functie bleef tot het boerenbedrijf ter plaatse in 1894 werd beëindigd.

In 1858 werd het jachthuis aanzienlijk verfraaid en uitgebreid, o. a. door er een verdieping op te zetten en er een stuk aan te bouwen. Vande oude boerenwoning werd hierdoor met het aangebouwde gedeelte één geheel gemaakt en de oorspronkelijke boerderij kreeg nu volledig het karakter en de allure van een buitenpl<i>:i>.ats. Wel bleef het westelijke deel - de oorspronkelijke boerenwoning - bewoond door de kastelein en vanaf 1894 door het gezin van de tuinman Izak Midavaine. Van 1858 dateert ook de vorm van het gebouw zoals deze nu nog te zien is. De omgeving van de villa heette in de volksmond "de warande", wat wijst op de rijke beplanting met sierbomen.

Na het overlijden van Abraham Vader te Kortgene op 21 oktober 1854 werd pas in 1860 de boedelverdeling tussen Mr. P. H. Saaymans Vader en de overige drie kinderen - erfgenamen tot stand gebracht. Het is duidelijk dat Abraham Vader een vermogend man was; aan onroerende goederen - hoofdzakelijk boerderijen en landerijen in Nrd. en Zd. Beveland - bedroeg de getaxeerde waarde f 446.841,20; voor die tijd een kapitale som ! Mr. P. H. Saaymans Vader werd door deze boedelscheiding officieel eigenaar van de goederen in Eversdijk. Tot 31 augustus 1868 bleef hij ingeschreven staan in het bevolkingsregister van Goes; op die datum werd hij met zijn in 1850 geboren jongste dochter Gabriëlle Henriette en de Duitse gouvernante Alwine Mollmann in Kapelle, tot welke gemeente Eversdijk behoorde, ingeschreven. Het is wel aannemelijk dat hij zich ook na 1868 in het winterhalfjaar voornamelijk in Goe sophield, de woning aan de Grote Kade hield hij tot 1880 in bezit. Daarna verbleef hij permanent in Eversdijk. Hij overleed er 18 maart 1891, bijna 92 jaar oud en werd er op het kleine kerkhof begraven.

Pompe van Meerdervoort

Catharina Margaretha Saaymans Vader, de oudste dochter van Mr. P. H. Saaymans Vader en diens eerste echtgenote, Jkvr. Maria Elisabeth Pompe van Meerdervoort, trad op 5 maart 1864 te Goes in het huwelijk met haar neef, Jhr. Mr. Jozef Jan Pompe van Meerdervoort, die in deze tijd in Sluis kantonrechter was; daarna vervulde hij functies bij de rechterlijke macht te Tholen, Goes en Middelburg. Sinds 1871 was hij voor het district Goes lid van de Provinciale Staten, van 1881 tot 1886 voor dit district lid van de Tweede

Kamer der Staten Generaal. In 1901 werd hij voor het district Zierikzee als lid van de Tweede Kamer herkozen.

De naam Pompe van Meerdervoort is voortgekomen uit het oude adellijke geslacht Pompe, dat afkomstig is uit Duitsland en waarschijnlijk uit Oostenrijk, waar Johan Michael Pompe in de veertiende eeuw als krijgsoverste roem verwierf. Jan Pompe, geboren in het jaar 1500, kwam met Keizer Karel V uit Duitsland naar de Nederlanden en woonde op zijn goederen bij Mechelen. De officiële stamreeks vangt aan met Pieter Pompe, die in 1570 te Antwerpen en vervolgens te Goch woonde. Zijn zoon Michiel, in 1578 te Goch geboren, was de eerste die zich in de Noordelijke Nederlanden nederzette. Hij werd door de Staten van Holland genaturaliseerd, zag zich tot raad en schepen van Dordrecht verkozen en werd door aankoop Heer van de ambachtsheerlijkheid Meerdervoort bij Dordrecht. Diens zoon Michiel Pompe van Meerdervoort, geboren 22 januari 1613, werd bij diploma van Koning Karel I van Engeland de dato 15 juli 1637 in de adelstand verheven; bij diploma van 10 december 1644 werd de adeldom door de Duitse Keizer bevestigd. Bij Kon. Besluit d. d. 21 juli 1818 no. 6 werd o. a. Johan Petrus Pompe van Meerdervoort, de grootvader van Mr. Jozef Jan. verheven in de Nederlandse adel.

In de Ned. Leeuw van 1916 lezen we: "Wel zeer terecht is het geslacht Pompe van Meerdervoort, als voornaam Hollandsch regeeringsgeslacht, in den Nederlandschen adelstand verheven".

Door het gezin Pompe van Meerdervoort - Saaymans Vader werden langdurige periodes in Eversdijk doorgebracht, totdat men er in 1885 voor goed ging wonen.

In datzelfde jaar 1885 werd het huwelijk voltrokken tussen de op 8 december 1864 geboren oudste dochter van Jhr. Mr. J.J. Pompe van Meerdervoort, Maria Johanna en G.H.G. von Brucken Fock. Gerardus Hubertus Galenus von Brucken Fock, geboren 28 december 1859 op de buitenplaats Ter Hooge te Koudekerke, heeft zowel als componist en als schilder naam gemaakt. Tot zijn meest geslaagde composities behoren zijn pianowerken, op grond waarvan Grieg hem "de Nederlandse Chopin" noemde. Het echtpaar von Brucken Fock - Pompe van Meerdervoort zwierf, gedreven door de rusteloze natuur van von Brucken Fock, altijd trouw vergezeld door de uit Eversdijk afkomstige dienstbode Pietje Midavaine, van de ene plaats in Europa naar de andere, in welk bestaan de buitenplaats Eversdijk als duidelijk rustpunt fungeerde. Hier kwam von Brucken Fock tot zichzelf en componeerde, tekende en schilderde er naar hartelust. Om aan te geven welke indruk

Eversdijk op hem maakte citeer ik uit het gedenkboek "G. H. G. von Brucken Fock 1859 -1935" de volgende passage: "Hier was niet alleen bouwland, ingericht op winstgevende productie, maar tevens een park, lanen met prachtige bomen, zitjes met aardige uitzichten. Op het plein vóór het huis kwamen! s morgens en f s avonds veel boerenmensen langs die beleefd groetten, als ze mij zagen. En plotseling zou ik weer voor goed hier hebben willen wonen, in dit mooie Goese land, twintig minuten gaans van die prachtige Schelde, zó breed, dat je de overkant nauwelijks zien kondt en die altijd weer anders was naarmate het vloed was of eb. Een prachtland voor een schilder, zoals ik dikwijls ook had willen worden! Maar ach, te eenzaam voor een vrouw, die wat gezelligheid nodig heeft en niet alleen van kleuren en lijnen kan leven"

De nadagen als buitenplaats

Na het overlijden van Mr.P.H.Saaymans Vader werd bij akte van boeelscheiding van 11 augustus 1892 de buitenplaats en de gronden in Eversdijk toe ge scheiden aan de met Mr. J. J. Pompe van Meerdervoort gehuwde dochter Catharina Margaretha. Aangezien de financiële positie van de familie gedurende de laatste periode van het leven van Mr. P. H. Saaymans Vader door verschillende oorzaken evenwel sterk achteruit was gegaan, werd spoedig besloten tot beëindiging van het landbouwbedrijf en liquidatie van de bezittingen over te gaan. Op 30 maart 1894 vond de openbare verkoping plaats, waarbij de landerijen in 31 verschillende percelen in diverse handen overgingen. Het perceel ter grootte van 2.03.20 hectare, waarop de buitenplaats en de hofstede zelf gelegen waren, werd gekocht door Henri Tak te Middelburg als gemachtigde van G.H. G. von Brucken Fock, op dat tijdstip "kapitein bij het Heilsleger, wonende te Parijs". De buitenplaats bleef dus nog in de familie en bleef dan ook bewoond door het gezin Pompe van Meerdervoort.

De openbare verkoping van de boereninspan vond plaats op 26 april 1894. De grote landbouwschuur , die toen zeker in een slechte toestand verkeerd zal hebben, werd in 1896 geheel afgebroken.

De villa en bijgebouwen kregen in de zomer van 1894 in opdracht van von Brucken Fock een grondige opknappbeurt, waarschijnlijk was er nogal wat achterstallig onderhoud. In het werkboek van de timmerman D. van Maris te Kapelle vinden we een hele waslijst van de herstellingen en veranderingen op de buitenplaats, tot een bedrag van f 412,33. In de tijd dat voor de timmermansbaas f 1,60 en voor een knecht f 1,20 per dag in rekening werd gebracht, kon er voor een dergelijk bedrag nogal wat gerepareerd worden!

De periode dat de buitenplaats eigendom was van von Brucken Fock heeft maar 8 jaar geduurd. Op vrijdag 26 september 1902 werd totverkoop overgegaan; de statige bomen op het ruim twee hectare grote perceel, bestaande uit 176 olmen, 6 eiken, 4 platanen, 2 bruine beuken, 9 populieren, een den, een es, een wilg, een treureik en een kastanje werden apart verkocht aan Cornelis Kosten te 's-Gravenpolder en spoedig daarna geroid.

Het perceel met de villa zelf kwam in handen van Hendrik Slabbekoorn Wzn. te Biezelinghe, die er zijn fruitteeltbedrijf ging uitoefenen. Het gezin Pompe van Meerdervoort vertrok in november 1902 naar Voorschoten.

Hendrik Slabbekoorn heeft gedurende zijn leven geleidelijk aan een groot deel van de percelen grond in de naaste omgeving van de villa, die oorspronkelijk bij de boerderij hadden behoord, in eigendom weten te verkrijgen. Hij overleed op de villa in 1959, 95 jaar oud.

Daarna bleef het pand met directe omgeving nog tot februari 1966 in handen van zijn oudste zoon, Willem Slabbekoorn, die toen het geheel verkocht aan de (70-jarige) **Haagse arts M. Nederlof**. Deze had ambitieuze plannen; Huize Eversdijk zou verbouwd worden tot kliniek voor plastische en esthetische chirurgie, vooral ingericht voor patiënten die gedurende langere tijd opgenomen moesten worden, Een aantal interne verbouwingen zijn in die tijd wel uitgevoerd; de kliniek is evenwel nooit daadwerkelijk gestart, De Heer Nederlof is kort na 1966 overleden en sedertdien is de eigendom in handen van zijn weduwe.

Gedeelten van de villa zijn van Lijd tot tijd verhuurd voor tijdelijk onderdak, verder staat de buitenplaats Eversdijk er tamelijk doelloos bij. "De dagen van weleer" zijn in feite geëindigd op het moment dat de familie Pompe van Meerdervoort in 1902 Eversdijk

heeft verlaten ... , ..

Bronnen

1. A. J. van der Aa: Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden
2. Ned. Adelsboek
3. De Nederlandsche Leeuw, 1916
4. Gedenkboek G.H.G. von Brucken Fock 1859-1935
5. Gens Nostra, maandblad Ned. Genealogische Ver. , april/mei 1976, no. 4/5 (Zeelandnummer), blz, 98 -101.

[In het oorspronkelijke titel zijn meer fotos]